

Fontană din parcul Pincio. În centrul școlii române (Moise lăsat pe Nil, de sculpt. Barazza)

Școala română din Roma

În 1665 Bernini se găsea la Paris, chemat de regele Ludovic XIV. Cu acest prilej apreciatul sculptor italian îl sfătui pe regele dotat de fast și încurajator al artelor, să întindă la Roma o Academie în care să-și desvârșească aptitudinile diferiți artiști francezi. Iar statul a fost ascultat. Un an mai târziu, Colbert, intenția la Roma „L'Académie Nationale de France”, căreia Napoleon I avea să-i acorde mai târziu aceeași sollicitudine, dăruindu-i strălucitul palat al Medicilor de pe colina Pinciană. În această „Villa Medici” își are reședința din 1803 Academia franceză de Belle Arte, sub auspiciile căreia petrec cei trei ani de perfecționare picturii, sculpturii, arhitecturii, gravurii și compoziturii francezi, distinși cu disputatul „Prix de Rome”. Festele Academiei amintesc cu îndreptărit orgoliu numele unui Velasquez, David, Ingres, Boudinelle, Berlioz ori Massenet.

Acesta este desigur cea mai celebră dintre școlile străine dela Roma, dar nu e singura. Imitându-i exemplul, nu și programul, Statele Germanice întemeieau acolo în 1829 un „Institut arheologic german”, pentru ca în cea de-a doua jumătate a se-

colului trecut, odată cu progresul studiilor arheologice și istorice, să urmeze o adevărată întrecere în astfel de fundații: la 1873 Școala Franceză de Arheologie din palatul Farnese, precedată (în 1865) de un Institut Anglo-American, pentru cultul studiilor romane; la 1881 Academia Spaniolă de Belle Arte, dela San Pietro in Montorio; la 1888 Institutul istoric prusian, pentru cercetări de arhivă; la 1894 Academia Americană de pe Gianicolo, cea mai bogată în mijloace materiale dintre aceste institute de studii superioare; la 1900 Institutul istoric Austriac, astăzi închis; la 1901 Școala arheologică Britanică, una din cele mai active și mai bine apreciate de studioși; la 1902 Institutul istoric al Belgiei; la 1904 Institutul artistic Olandez; la 1910 al doilea Institut Spaniol, pentru disciplinele istorice; la 1921 al doilea Institut Britanic, pentru perfecționarea artiștilor și, la 1924, Institutul istoric Olandez, după care urmează întemeierea, de dată recentă, a unui Institut-collegiu Ungar.

Prestigiul cultural al Romei, cât și mijloacele de lucru pe care le oferă monumentele, galeriile,

bibliotecile și arhivele sale, ne vor explica rostul acestor școale și institute subvenționate exclusiv de guvernele interesate. Să nu uităm apoi că, în afară de instituțiile de cultură națională aflătoare la Roma — Universitatea, Academia Italiei, Institutul de Belle Arte și Arheologie, Academia dei Lincei, Conservatorul S. Cecilia, spre a nu le cită decât pe cele mai de seamă — se găsesc acolo alte douăzeci și unu de institute similare cu viață mai modestă, șaisprezece Institute Pontificale de studii superioare și Academii private, pe lângă cele patruzeci și șapte de Colegii teologice străine.

În felul acesta ne putem lămuri mai bine asupra rostului unei Școale române la Roma, când este să ne fie gândul la afirmarea științei noastre, alături de știința celor mai glorioase civilizații apusene. Dar satisfacerea unui îndreptățit orgoliu din acest punct de vedere, ne poate fi disputată de o îngrijorată întrebare: în ce măsură se încumetă Școala Română din Roma, să ceară drept la viață și la stima lumii științifice în care este menită să ființeze?

Lămuririle ce urmează își află rostul în întrebarea unui răspuns.

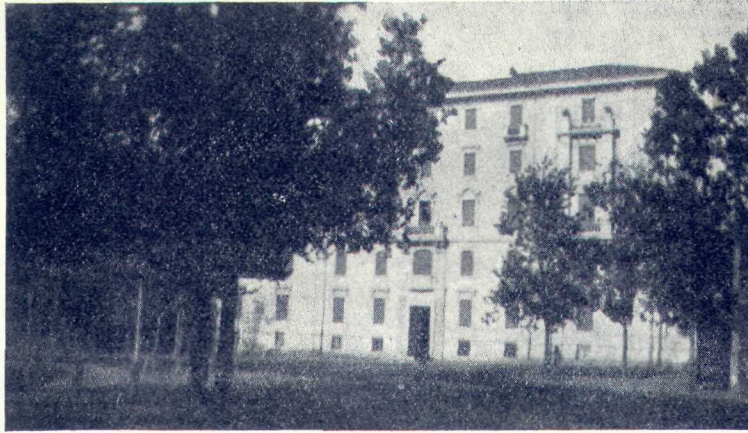
Diferenții reprezentanți diplomatici pe care i-am avut acolo, nu se puteau lipsi de a constata cât de folositoare, bunului renume al unei țări nevoită să se facă prețuită și stimată, este înființarea unui institut de studii superioare. Iată de ce Ministrul C. Diamandi trată încă din 1912 cu Guvernul italian asupra eventualelor posibilități de înfăptuire a bunului gând, tratative duse la bun sfârșit în 1914 de Baronul Fasciotti, pe atunci Ministrul Italiei la București, împreună cu V. Pârvan, Ion Bianu și

Duiliu Zamfirescu. Dacă războiul a zăbovit înfăptuirea, n'a zădărnicit-o. Căci tratativele purtate în răstimp de Părintele Lucaci, au fost încununete de izbândă în 1920, prin străduința d-lui prof. N. Iorga,

care determină pe colegul său d-l P. P. Negulescu, pe atunci Ministrul Instrucției Publice, să-și însușească proiectul de lege din inițiativă parlamentară, pentru înființarea a două școale superioare românești în străinătate: la Paris și la Roma. Parlamentul, din care făcea parte d-nul Prof. N. Iorga, a votat proiectul cu unanimitate. Con-

form noii legi, Academia Română procedă apoi la numirea celor doi directori — d-l N. Iorga la Paris, Vasile Pârvan la Roma, — cărora le-a fost lăsat grija întocmirii regulamentului de funcționare, aprobat de Consiliul de Miniștri în 1921.

În felul acesta, Școala Română din Roma lua ființă efectivă în 1922, inaugurându-și activitatea numai cu o singură secție — cea arheologică-istorică — cu patru membri: profesorii Emil Panaitescu, actualul director al Școalei, Paul Nicorescu, acum profesor de Istorie antică la Universitatea din Iași, G. G. Mateescu, cel de-al doilea director, mort în 1929, și cel ce semnează aceste rânduri. Numărul membrilor sporirea cu alți doi în 1923, pentruca în anul următor să se înființeze a doua secție a Școalei — cea artistică, — ținându-se în acest scop primul concurs pentru admiterea membrilor arhitecți. În 1925 numărul total de membri fiind zece, Institutul căpătase aspectul definitiv, menținut și astăzi, în ce privește cadrele sale. Pentru realizarea lui treptată și necruțată de greutate, Vasile Pârvan s'a bucurat de sprijinul generos al Regelui Ferdinand și al Academiei Române.

Localul de astăzi al Școalei

V. Pârvan, corectând „Getica“ la Roma

Scopul urmărit prin înființarea acestor școli în străinătate, ni se pare dela sine înțeles, el corespunzând atât nevoii de a stabili de-a dreptul legătura dintre știința românească și cea occidentală, cât și aceea de a forma într'un mediu de înaltă intelectualitate și de riguroasă disciplină științifică, noua generație de studenți români.

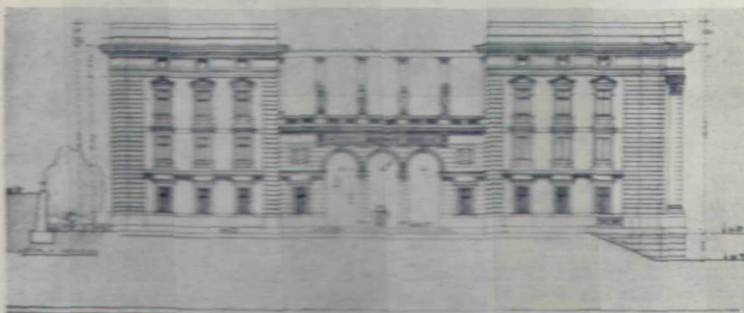
Cu acest gând și urmând pilda școlilor dela Roma cu tradiții mai vechi, Școala noastră are două secții: istorică (Arheologie, Filologie și Istoria Artelor) și artistică (Arte plastice și Arhitectură).

Intemeietorul și cel dintâiu director, care a pus temelială actualii organizații și a izbutit să afirme, dela început Școala în lumea savanților din Agos, a fost Vasile Pârvan, Murind în vara anului 1927, Academia Română a socotit vrednic să-și urmeze pe unul din școlarii săi cel mai harnic, pe G. G. Mateescu, scotit de boală să-și ajungă maestrul și înaintașul la direcția Școlii, în scurtă vreme, pe aceeași cale a mers.

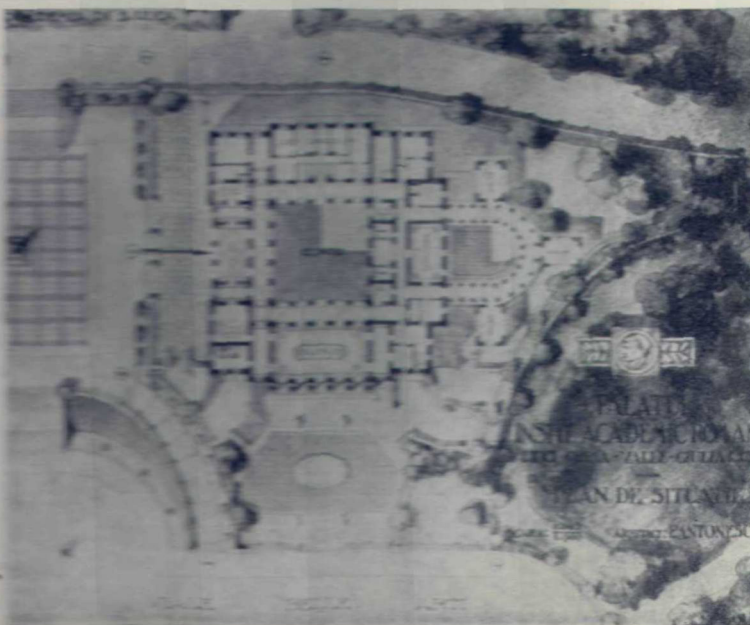
În toamna anului trecut, Academia Română a de-

Școala din Roma, în construcție

Plan de fațadă

Școala română din Roma

Planurile noului local lucrate de arh. P. Antonescu

semnat noul director în persoana d-lui Prof. Emil Panaitescu dela Universitatea din Cluj, fost membru, acum opt ani, al Școlii pe care o conduce.

Dela înființare și până în prezent, a fost menținut ca secretar științific și administrativ, d-l Giuseppe Luqli, Docent la Universitatea din Roma, specializat în studiile de Topografie romană.

Prestigiul științific al Școlii a fost în deosebi asigurat prin publicațiile sale — despre care ne vom ocupa în chip deosebit, — dar la aceasta a contribuit desigur atât biblioteca — unică pentru studiile de Romanitate orientală în Italia — cât, mai ales, conferințele ținute la Școala noastră de savanți ca Ettore Pais, De Sanctis, Paribeni, Carcopino, Măle, Ashby, Strong, Giglioli, Calza ori Munoz. Am numit și prietenii săi cei mai devotați.

Școala se găsește așezată deocamdată în încăperile unui întreg etaj al construcției moderne, însemnată pe Via Emilio del Cavaliere cu numărul 11. Localul este închiriat. Întâmplarea a voit ca în vecinătate să se deschidă bulevard-

dul care poartă numele țării: „Viale Romania“. Nu departe se află așa numita Valle Giulia, unde se construște noul local propriu.

Așezarea e una din cele mai frumoase din câte poate oferi colina Pinciană și parcul de pini maritimi ai Villei Borghese. Râvna zilnică a studioșilor din Via Emilio del Cavaliere este astfel răsplătită cu priveliștea celor mai frumoase apusuri de soare din câte a contemplat acolo adolescentul Gabriele D'Annunzio scriind „Elegiile Romane“.

Noul local dela Valle Giulia, pe celălalt pînten al colinei Pinciane, nu departe de Muzeul Etrusc, de Galeria de Artă Modernă și de Academia Britanică, este de mai mulți ani în construcție, pe terenul dăruit în acest scop, încă din vara anului 1921, de Municipality Romei, în urma stăruințelor d-lui Alexandru Em. Lahovary, pe atunci Ministrul nostru la Roma, totdeauna devotat prieten al Școlii. Fondurile necesare construcției sunt puse la dispoziție de Banca Națională a României, iar planurile au fost întocmite de d-l arhitect Petre Antonescu, impresionând prin somptuoșitatea și temeritatea proporțiilor. Viitorul local al acestei „Accademia di Romania“ va fi una din cele mai decorative construcții din părțile Valle Giulia.

Subvenționată anual din bugetul Ministerului de Instrucție Publică și păstrând contactul cu cele patru Facultăți de Litere din țară, care fac propunerile pentru numirea noilor membri din fiecare an, Școala Română din Roma se supune controlului moral și științific al Academiei Române, care-i desemnează directorul. Acesta este numit și reconfirmat de Ministerul Instrucției, pe doi ani. El are conducerea efectivă a Școlii, atât din punct de vedere științific, cât și administrativ. Cum obligațiile universitare din țară nu i-ar îngădui stabilirea definitivă la Roma, directorul cercetează Școala de două ori pe an, urmând ca în lipsă să-l înlocuiască secretarul.

Membrii, trimiși câte doi de fiecare Facultate și

reprezentând diferitele specialități, ar trebui — conform regulamentului — să fie recomandați pe bază de apreciable lucrări publicate în prealabil; dacă nu, poate cu garanții sporite, în baza concursului, obligator numai pentru membrii arhitecți.

Membrii fac un stagiu de perfecționare de cel mult doi ani, în care timp au obligația de a desăvârși două lucrări de specialitate, a căror temă este aleasă în întelegeră cu directorul. La terminarea stagiului nu li se dă diplomă, dar au dreptul a se intitula „foști membri ai Școlii Române din Roma“. În timpul stagiului primesc o bursă din care plătesc numai prețul pensiunii, la „mensa“ lor academică, de care se îngrijesc singuri. Cei căsătorii nu pot locui

Excursie de studii la Pompei cu cei dintâi elevi ai școlii (1923)

în Școală.

Toate bibliotecile publice și arhivele, chiar și cele private, le sunt deschise. Membriilor arheologi li s'a mijlocit uneori nu numai puțința de a fi de

față la săpăturile executate de colegii lor italieni dar au avut ei înșiși îngăduința să le întreprindă. Pentru anumite lucrări speciale, se pot deplasa în alte centre din Italia. Intovărășiți de secretar, fac numeroase excursii de studii în Roma ori împrejurimi; odată pe an, primăvara, când directorul este de obicei în mijlocul lor, fac tradiționala excursie la Pompei și în Sicilia.

În fiecare lună, conformându-se unui obicei îndătinat acolo, au așa zisele „camerate“, când se intrunesc la o agapă colegială cu membrii celorlalte școli străine, pe rând, la una din acestea.

Îngrijesc singuri de biblioteca în care se găesc până la 3000 de volume, unele din ele, dăruite la întemeiere de Academia Română, constituind adevărate rarități bibliografice. Literatura românească și istoria ei literară, cași Istoria

Artelor, sunt încă neîndestulător reprezentate.

Cei ce l-au cunoscut și au lucrat cu Vasile Pârvan în acest mediu, ori în excursiile anuale dela Pompei, știu cât de binefăcătoare pentru sănătatea-i tot mai șubredă în cei din urmă ani, au fost

La Pompei (1923)

scurtele răstimpuri care-l sileau să intrerupă încoadată și istovitoare a lui activitate din țară. În felul acesta, Școala pe care a îngrijit-o în cele mai de rând amănunte, se înscrie cu meritul ei în biografia strălucitului învățat și profesor.

Școala Română din Roma s'a impus din capul locului în lumea savanților străini, prin publicațiile sale: *Ephemeris Dacoromana* și *Diplomatarium Italicum*.

Din cea dintâiu, care este anuarul său arheologic, au apărut până în prezent patru volume: I (1923), II (1924), III (1925) și IV (1930). Deci nu unul pe an, cum ar fi trebuit, din pricina morții celor dintâi doi directori, dar și din aceea, neștrămutată, a mijloacelor materiale reduse de care dispune. Noul director, convins de hotărâtorul rost pe care îl au în viața instituției dacă nu chiar în aceea a științei contemporane românești, a reînceput de curând publicarea acestor anuare, a căror apariție s'a bucurat în trecut de o măgulitoare sollicitudine din partea celor mai de seamă reviste de specialitate din Apus.

Rămâne dela sine înțeles că în anuare se publică lucrările membrilor Școalei. Ele se trimit în omagiu principalelor biblioteci din Italia și din străinătate, precum și celor mai cunoscuți reprezentanți ai disciplinelor ilustrate prin lucrările ce se publică.

Din *Diplomatarium Italicum*, anuarul istoric, nu a apărut decât volumul I (1925); cel următor este sub tipar. Aci își găsesc loc lucrările cu caracter arhivistic, interesând în chip deosebit istoria noastră în legăturile sale cu cea universală.

Volumele, tipărite în condiții grafice care le egalează și din acest punct de vedere cu cele mai în-

grijite publicații similare, numără până la 500 de pagini în format mare și sunt însoțite de un bogat material ilustrativ. Apar în limba italiană, cu rare excepții (două studii s'au publicat în limba latină și franceză). În felul acesta s'a înțeles să se întărească mai temeinic legătura cu țara care adăpostește Școala și-i ocrotește propășirea.

Cu îndoitul scop de a ține viu cultul memoriei întemeietorului Școalei și de a întări relațiile de bună prietenie între foștii membri, aceștia au înființat acum doi ani „Asociația academică V. Părvan”, cu sediul la București. Din ea fac parte de drept toți foștii membri ai Școalei din Roma. Publică un buletin anual și își propune să editeze o colecție de studii ale membrilor săi, cărora le acordă premii anuale în valoare de 10.000 lei. Dintr'un fond special, adunat prin donații, a îngrijit ca în bibliotecă Școalei să se așeze un bust al lui Vasile Părvan, executat de sculptorul O. Han. Inaugurarea bustului are loc în ziua de 18 Maiu; pentru această festivitate Asociația a tipărit o broșură comemorativă în limba italiană.

Iar pentru ca scopul său cel mai firesc să nu fie dat uitării, aceeaș Asociație se îngrijește de organizarea unei „Zile Vasile Părvan”, cu care prilej se va face un pelerinaj studentesc la mormântul din marginea Cimitirului Bellu, se vor ține conferințe comemorative și se va zidi o lespede de marmură sub fereastra casei în care a fost scrisă *Genica*, cu osânda vieții aceluia ce-a fost înființătorul și cel dintâiu conducător al Școalei Române din Roma.

ALEXANDRU MARCU

V. Părvan la Pompei (1926)